

576
~~1117~~
10/17

576

955

Biblioteca Testara Lib.
pub. Universitatis

Josephi Kowalski

Dissertatio

inauguralis

de

METASTASI sic dicta LACTEA

1817.

Porid Bryozoa
papercolor (British
class) V 15307
Raspberry in steppe
cl. - med - Arctic
6170

DISSERTATIO

inauguralis Medica

(de

METASTASI sic dicta LACTEA)

quam adjectis

HISTORIA MANIÆ LACTEÆ

ac

THESIBUS

annuente Inclita Facultate

Medica

in

Antiquissima ac Celeberrima

Universitate Cracoviensi

pro

acquirenda Doctoratus

Medicinæ ac Chirurgiæ laurea

JOSEPHUS KOWALSKI

Medicinæ Chirurgiæ superioris

atque Pharmaciæ Magister

Publicæ disquisitioni submittit

Anno 1817.

Cracoviæ

BIBLIOTEKA
WARSZ. TOW.
LEKARS.

5344

Nov. 1900 - 1902 J.A.

V I R O

ILLUSTRISSIMO ET INTEGERRIMO

ADALBERTO GEORGIO

BODUSZYŃSKI.

M E D I C I N A E D O C T O R I

PATHOLOGICAE, THERAPIAE SPECIALIS,

ET CLINICES,

PROFESSORI P. C.

PLURIMUM SOCIETATUM LITERARIARUM

S O D A L I

NOSOCOMII ad *Sancti* LAZARUM

P H Y S I C O.

REIPUBLICAE CRACOVIENSIS

SENATORI

ET

P R O T O M E D I C O

DE BONO PUBLICO MERITISSIMO:

HONORIS OBSERVANTIAE

VENERATIONIS ET GRATITUDINIS

E R G O

Levidenses hasce Pagellas

D. D. D.

Auctor.

~~~~~

Si in parte aliqua organismi corporis aut in integro systemate organisationis morbus magna ex parte imminuatur aut penitus sileat, et in alia parte organismi vel in toto systemate eiusdem simile malum ita subsequatur, ut inter utrumque morbum nexus causalis assummi posset, tunc veteres Medici Morbum translocatum esse, Phœnomenon vero tale *Metastasin*, morbi dixerunt.

Subsequentibus vero seculis causam omnis morbosae efficaciae organismi in materia certa consistere communis fere medicorum erat opinio; quam quidem materiem sensibus obicere omnino conabantur, hinc saepe, effectum pro causa morbi summebant. Ubi autem morbosè secretum fomitem conspicerent haud poterant, præconceptae semel opinioni firmiter innixi, subtilissimam materiem om-

2

numem sensuum aciem fugientem sibi fingebant; sic itaque *Pathologia* et doctrina de *Metastasis* novam penitus faciem sortita est: Definitio metastaseos non amplius translocationem morbi ex uno in aliud organon comprehendebat, sed transmutationem talem morbi esse, in quo viribus naturae crisin perficere conantibus materies morbifica in alium locum deponatur proferebat. Vigente hac hypothese vias medici hujus materiei ex uno in alium locum migrantis sollicite quaesiverunt, dubia opponebantur continua et hypotheses hypothesis superstruebantur, quibus phaenomenorum observatio continuo majoribus cingebatur tenebris; et eo minus his phaenomenis explicandis idoneae adparebant, quo magis *Cullenii*, *Hunteri*, *Schäfferi*, *Reilii* et aliorum summorum in arte virorum conatibus leges efficaciae organismi vivi dilucidarentur ac inlarescerent.

Quum autem doctrina de *Metastasis* vastissima sit, ut vel cancellis dis-

sertationis meae compræhendi, vel etiam viribus exiguis meis adaptate enodari possit; ideo de sola *Metastasi lactea*, seu *vicaria secretione lactis*, ab imminuta magna ex parte, aut penitus suppressa secretionem primitivam ejusdem laticis, in alia parte non propria organismi obveniente, disserere proposui.

Differt ergo ab omnibus aliis hoc nomine insignitis critice vel alio modo factis depositionibus, hic solummodo suppressam naturalem secretionem lactis, consequens in locum prioris anomalam, comprehenditur.

Gravissimum attentioneque dignissimum phænomenon est ex alia in aliam partem, humores secretos migrationem simulare, oriri quoque in aliqua parte secretionem peregrinam fere aut alienam ab ejus structura ac efficacia. Ita non raro ubi lactis secretio impedita erat, lactis simillimus latex in utero aut cruribus aut aliis partibus in conspectum prodit.

Hoc phænomenon olim et similia ad veram humorum secretorum migrationem relata ita exponebantur, ut per vasa aut telam etiam cellularem ab altera parte ad alteram vehi humores ac transferri crederentur: unde sanguinis massam continuo permeare eosdem necessarium videbatur. At concedi ea migratio haud quaquam potest. — Repugnat enim primum immunitas sanguinis ab omnibus vitis, quae peregrina et semel excreta possent generare, a natura enim stabilitum est et cautum, ne sanguis, vitalis summopere humor aliqua labe inquinetur. Absorpti enim quandoque ichores quo minus in massam sanguinis recipiantur, cavet natura fabrica glandularum, ubique vasa absorbentia intercipientium: unde non nisi pessumdata plane vitae efficacia, sanguis poterit corrumpi; quapropter et lac absorptum per vasa lymphatica in glandulas avehitur ibidemque transformetur necesse est. Cui accedit quod tempus brevissimum haud sufficeret, quo
evane-

evanescere altero, prodire altero loco secretiones videmus, ut per longam eam viam quam glandulæ aperiunt migrationem statuamus. Neque tela cellularis, quæ utique propellit peregrina, phænomena hæc exponere potest, cum tardiores sint progressus ii, quam quæ ea phænomena, de quibus hic loquimur dilucidare possent. Denique ni præcesserint vehementes virium incitationes nervorumque turbæ propagatio hæc vicaria nequaquam contingit. Unde intelligitur mutationes has *metastaticas*, dynamicas potius esse et nec physico modo nec mechanico exponendas. — Videamus obiectiones contra hanc sententiam, quas ventilare liceat, priusquam ipsam explicemus et uberius illustremus. *Cel: Bichat* secretos tum etiam peregrinos humores in telam cellularem et venas inciens, diversa inde et contraria etiam phænomena produci observavit. Urina in jugularem venam injecta enecavit canem, bilis vero eodem modo injecta diversis malis

malis quidem canes afflixit, quos tamen superarunt: iniecit etiam salivam et mucum sine notabili sanitatis læsione. In cellularem injecta urina, bilis aut alii humores neutiquam universales sed locales solummodo morbos excitarunt,

Experimenta hæc haud magni momenti esse arbitror, si quidem haud consentiunt, imo differentes effectus produxerant: urina enim injecta modo ægritudines modo mortem attulit. Longe aliena dein esse hæc experimenta ab iis quæ in *metastasis* contingunt. Quippe humorum secretorum in venas injectio, haud est absorbtio per vasa lymphatica, transitus per glandulas et aectio in ductum thoracicum, e quo tandem confluerentur dicuntur in sanguinis massam. Denique experimenta in animalibus instituta sunt nimis fallacia ut cum iis mutationibus quæ in corpore humano contingunt comparari possint. — Quodsi itaque *metastasis* sit morbi formalis transitus ab alia ad aliam partem, manifestum est ean-

eandem abnormitatem actionis, eandem morbosam reactionem propagari, cum morbi natura versetur in efficacix quodam abnormi modo: cujus cum effectus sint secretiones, palam est, secretos humores vere non migrare, sed dynamicè communicari eas abnormes efficacias.

Requiritur vero adficiundi organi quædam dispositio, cur potius hæc quam aliorum propagetur vicaria illa affectio. Affinitatem hanc vel fabricæ partium, vel nervorum communionem, vel denique functionum antithesim aut associationem intelligimus, his omnibus enim adminiculis eget propagatio. Opinioni autem *Cel. Bichat* experientia confirmatæ lubenter accedimus, membranas nempe eadem fabrica et organa eodem textu gaudentia longe facilius ac mutuo morbos amplecti, quam organa textu differentia. Idem tenendum est de nervorum consensu de antithesi et adsociatione quæ dispositionum momenta si præpollent, nullius opus est
fere

8

fere causæ occasionalis aut stimuli ad re-
pentinam et subito subsequentem vica-
riam propagationem. Producens vero *me-
tastases* occasionalis causa vel stimulo
adscribenda est, vel ii, quod actionem
energicam in primitus affecto organo
vehementer suppressere valet. Incitatio
per novum stimulum aucta, in partem
transit vel fabricae similitudine ac fun-
ctionis, vel antithesi vel consensu con-
spicuum: Efficaciae autem suppressio in
aliqua parte organismi, provocat in aliis
organismis in antithesi versantibus vel con-
sistentibus et adsociatis vicariam effica-
ciam. En ergo summam legem cui ad-
strictae sunt *metastases*, quamque e do-
ctrina de dinamico organorum nexu e-
gregie explicaveris.

Inquirendum nunc est in similitudi-
nem secretionum vicariarum cum iis quæ
naturaliter loco perficiuntur. Lactis secre-
tione præpedita idem neutiquam lac in
aliis organis secerni sed similem solum-
modo colore laticem qui nec easdem
omnes

omnes habeat particulas sed longe diversas. Aliter enim irritam esse fabricam organorum tantopere mirabilem atque vanos naturae conatus in construendis iis organis dixerimus, si humores omnes per omnia organa secerni posse contendemus. Sed ascendendum est ad remotiores particulas ac ad ipsa elementa, quibus cum sanguis ubicumque sca-teat, possunt etiam quodammodo confluere ut similes humorum qualitates nascantur, nunquam vero humor idem in parte sibi non propria producat. — Apud foeminam juvenem primiparam spatio septem dierum a partu tumor in dextro inguine a vicaria secretionem lactis ingens, exurgebat, consilio Celeberrimorum Medicorum apertus tres fere libras materiae albicantis lacti simillimae continebat; decem unciae mihi tunc temporis Adjuncto Chemiae ad instituendum examen *chemicum* tradebantur. *Materies* haec coloris erat albicantis subflavi, acidum spirans, gr. sp. $1 \frac{1}{2}$, consistentiae
 syrupi

syrupi, *Tincturae de tournesol* colorem
 in rubrum mutavit, cum aqua mixta e-
 mulsioni similis erat; huic solutioni al-
 cohoh vini instillatum partes caseo simi-
 les magna in quantitate separabat; alcali
 vegetabile colorem in sub rubrum mu-
 tavit, consistentiam fluidi quoque augen-
 do; per triduum materies haec immutata
 mansit, quarta die separabantur partes
 serosae ad superficiem fluidi, cui cuti-
 cula sat crassa quasi olei unguinosi in-
 natabat, in medio fluidi conspiciebatur
 materies caseo maxime analoga, quae in
 ammonia pura solvebatur, ad fundum
 vero materia mucco simillima semitrans-
 parens deposita cernebatur: serum hoc
 cui calx recens usta admiscebatur amma-
 niam spiravit, in mense Majo per spa-
 tium tredecem dierum aeri exposita im-
 mutata mansit, nullumque nauséosum o-
 dorem spargens, tandem in fermentatio-
 nem putridam abiit; igni forti exposi-
 ta materies odorem cornu cervi sparsit,
 carbonem spongiosum derelinquens, cha-
 racte-

racteres omnes carbonis animalis possidentem. — E resultatis indaginis hujus materiem à *vicaria secretione lactis* proveniente nequaquam lac esse, sed aliquas solummodo qualitates lactis possidere abunde patet.

Communissimum Organon ubi sæpissime *vicaria secretio lactis* occurrit est tela cellularis mammarum, quae glandulas lactiferas in mammis circumdat. Refrigerium corpore sudante admissum ingens terror, moeror, ac alia gravia animi pathemata facile cutis spasmus procurant, atque transpirationem puerperarum supprimendo hanc vicariam secretionem in tela cellulari provocant, unde specifica quaedam materies seu humor similis lacti secernitur, quae, revocata primaria cutanea efficacia, a vasis lymphaticis pedetentim resorbetur, parte coagulata quasi caseosa sub nomine nodi lactei intacta relicta. — Persistente vero diutius hac morbosa secretionem telae cellularis mammarum ea in abundantia, ut à vasis lymphati-

phaticis major ejus portio absorberi nequaquam possit, vel etiam producto successu temporis nodo lacteo qui suo stimulo adjacentem telam cellularem irritando inflammationem ibidem excitaret, tunc abscessus in mammis non purum et coctum pus, sed materiem similem aliquomodo puri et lacti continens, exurget.

Quod vero hæc materia lacti analogæ non in glandulis lactiferis mammarum sed in tela cellulari hæc circumdante colligatur sequentibus facili negotio convincimur:

1. Morbi sub initio nempe ex glandulis lactiferis mammarum sine ullo incommodo lac sanum continuo et eousque profluit, donec ab aucto tumore, cellularis adiacentis vasa excretoria glandularum penitus non comprimantur.

2. Detumente tela cellulari glandulas circumdante et abscessu formato, profluit etiam è glandulis lactiferis,
lac

lac sanum haud interrupte. Sæpius videre mihi contigit lactantes, præbuisse cum fructu ubera pusioni, licet in eadem mamma pluribus in locis abscessu rupto materia lacti multum analoga copiose promanaret.

3. Exoriente in mammis malo facillime in conspectum venit non glandulam sed telam cellularem huic adiacentem primo affici. Terrore aut refrigerio prægresso subito sæpe intumescit mamma, et eodem momento maculae rubrae flammulas referentes ad superficiem mammae propullulant, quæ ad levissimum tactum exquisite dolet, sequentibus vero diebus ex æquabili mammae tumore hinc inde exoriuntur majores minoresque nodi sub ipsa cute sepulti. Signa prægressæ in cellulari secretionis morbosæ indubitata. Si enim glandula infarcta inflammata aut ægritudine affecta primo esset, tunc statim nodus, et successu temporis tumor mammae appareret, rubor et dolor

dolor non ad superficiem mammae, sed in ipsa glandula prodiret, quod facile videre est in aliis inflammatis ac in suppurationem tendentibus glandulis.

4. Si in glandulis lactiferis infarctus a lacte pro causa morbi poneretur, tunc in subsequente exulceratione glandula ipsa vel ductus glandulares in suppurationem quoque abire deberent vel saltem fistula lactea difficillimae curationis inde exoriretur, quod utrumque in simplici *metastasi lactea* mammarum nequaquam obtinet.
5. Evanescente morbo mammarum, relictii nodi lactei sub ipsa superficie mammae delitescunt, qualitates induratae glandulae haud praeseferentes etiam nunquam in suppurationem mali moris, vel canerosam exulcerationem abeunt. Jam vero
6. Affectio haec mammarum similitudinem summam cum depositionibus sic dictis lacteis aliarum partium organi-

smi fovere videtur; nodi vero lactei mammarum analogiam maximam gerunt cum indurationibus in cellulari post *metastasin lacteam* exortis, quam aliquoties sub musculis abdominalibus emergere atque dein similiter ut in mammis pedetentim absorberi vidi.

Quum praesentibus hisee nodis lacteis mammarum secretio tam lactis quam etiam lochiorum in interrupte procedat, ideo eosdem nodos probabiliter ac saepissime a tertia specifica secretione vicariae efficaciae puerperarum nempe transpiratione his sub circumstantiis copiosissima serum lactis redolente supressa provenire, nullus dubito. Attamen possunt etiam ex supressa secretione lactis facillime propullulare, quousque enim secretio lactis viget, eousque haec vicaria efficacia in cellulari mammarum contingere potest.

Richter vicariam lactis secretionem etiam post ablactationem contingere posse contendit, quod et mihi videre contigit.

tigit. Sæpissime vero lactantes huic malo præcipue durante adhuc transpiratione copiosa primis quatuor aut sex a partu absoluto septimanis, maxime sunt obnoxia.

Enimvero in remotissimis quoque partibus cellularis organismi *metastases lacteae* haud raro observari possunt, si primitiva secretio lactis in mammis ac vicariae lochiorum et transpirationis sufflammentur subito. Communiora quippe loca ubi *metastases lacteae* contingunt sunt: Tela cellularis inter cutem ac musculos abdominales, inter hos ac peritoneum; tela cellularis ligamentorum latorum uteri, femorum, aut tela cellularis pulmonum. Quodlibet etiam aliud organon secernens huic vicariae efficaciam idoneum est. *Lacteas Diarrhoeas* quilibet fere Medicorum vidit, ego ipse talem duodecima die puerperii a refrigerio suscepto apud juvenem foeminam et per octo dies durantem exortam conspexi, quam redeunte in mammis lacte

cte cessare absque incommodo vidi, descripserunt tales *Diarrhoeas* multi, *salivationem lacteam* observavit *Dolaus*; per *urinas*, *nasum*, et alias organismi partes similem laticem excretum fuisse scriptores multi memoriae tradiderunt. —

Unde colligere est malum non solummodo in morbosa secretionem materiae lacti simillimae, verum etiam in organismi totius dispositione peculiari ad copiosissimas repentinas ac specificas secretiones, nulla fere praegressa inflammatione consistere. Praeter has *Metastases lacteas* haud dari aliud malum, in quo natura cum tanta profusione ageret: quare concludendum est, secretiones illas laticis lacti simillimi in cellulari ac aliis secermentibus organis, necessitate naturae peculiari perfici signumque characteristicum morbi constituere. Singulare quoque esse, cessante nempe ulteriore hac in *Metastasi* reliquum penitus absorberi, quod nequaquam in abscessu purulento tantae magnitudinis suc-

B

cedere

cedere posset. Vidi similem casum quem fere impossibilem esse credidi ut haec ingens quantitas materiei heterogeneae vasorum absorbentium efficacia debellari posset: In juvene foemina tumor telae cellularis musculorum abdominalium inveteratus, capitis humani magnitudinem referens, duritiei saxeae, tactu paulisper dolens, a vicaria secretione morbosa lactis exortus, fomentationibus ex *sale ammoniaco* cum *aceto communi* applicitis interne vero *muriate hydrargiri miti* cum *sulphure aurato antimonii* spatio decem hebdomadarum perfecte nullo alio subsequente incommodo dissipabatur. Aliquando in ipsa *Metastasi* magna ex parte materies durissima tangitur, quae aequae ac nodi lactei in mammis successu temporis, aut plures post menses penitus resorbetur: denique secretiones hae lactis vicariae essentialiter ab abscessibus purulentis quo ad laticem contentum, ac decursum quoque differunt. Quam longo tempore opus est ut abscessus

puris forinetur maturescat, latex vero emissus aequabile pus contineat ac blandum. Quod longe aliter in abscessibus sic dictis lacteis contigit, nulla quippe praegressa inflammatione repente insurgunt moxque aperti humorem corruptum fundunt, cui frustra magna caseosa compacta, odorem casæi putrefacti spargentia innatant. Tumor quoque lacteus extremitatum inferiorum in pcurperis ab eo, qui ante partum aliquando contingit, differt: prior enim a femoribus incipit et ad inferiora descendit, præmenti digito magis resistit, nec cessante pressione; ullæ conspiciuntur foveae; posterior vero ab inferioribus incipit, lente ascendit, mollior est et præmentibus digitis facile cedit, est enim verum oedema a venarum lymphaticarum per uterum gravidum præessione natum. Jam quanta mala a *Metastasi sic dicta lactea* obveniant, prout nempe has illasve partes occupaverit facile patet. Si organa magis ad vitam necessaria malo affician-

tur majora quoque pericula exinde pul-
lulare consueverunt; vel dum loca illa
organismi obsidentur morbo, e quibus cum
difficultate excuti malum poterit: sic dum
ad crura et femora decumbit morbus,
spes magna est, sic disponi posse *Meta-*
stasin, ut denuo secretione primitiva
lactis Mammarum revocata, atque effica-
cia cutanea, alvina, viarumque urinaria-
rum restituta penitus haecce evanescat.
Difficilius ac tardius conatus artis fausto
gaudent effectū, dum *cerebrum* ac *menin-*
ges malo hoc tentantur. Si secretio mor-
bosa lactica in tunica cellulosa per quam
peritoneum pelvi nectitur vel inter mu-
sculum *Psoam* et *Iliacum* circa *ligamen-*
ta lata et quandoque in pluribus locis
simul in conspectum venerit; tunc ob-
tus dolor, vel ingrata sensatio circa
inguina, pondus in pelvi et debilitas ac
torpor femorum percipiuntur; si decumbat
in dorso aegra femoribus extensis, plus
molestiae habet, quam si eadem flexa
fuerint. Rarius in utroque latere haec
sym-

symptomata apparent, sed dum in uno latere tentatur dissipatio in altero latere similia sequuntur symptomata. Postea ad femor *metastasis sic dicta lactea* pergit, et tunicam cellulosa[m] distendit, tandem eadem in crure et pede observatur, sicque omnia tument, et minuuntur dolores qui antea circa pelvim fuerant. Ubi dissipari incipit hic tumor; femora primo detumescunt, dein crura et pedes. Simili modo uti in oedemate extremitatum contingit. Tumores tales puerperii tempore a digitis præmentibus nullas suscipiant impræssiones sed magis resistunt aut et *fomentis resolyentibus cum sapone* feliciter solent dissipari, præcipue si urinae crassae, copiosae prodierint, primo turbidae, dein reliquis diebus multum sedimenti deponentes. Sudoribus etiam vaporosis ad integram superficiem serum lactis redolentibus extensis. Sed talis depositio *Metastatica* laticis lacti similis quandoque in aliis corporis locis colligitur non dissipanda amplius. Sic egregius

gius *Chomel* in foemina primipara ita primis puerperii diebus intumuisse ventrem observavit ut aequae turgeret ac ultimo graviditatis tempore. Rupto sponte umbilico exivit ingens copia liquidi seroso lactei sed pessimi odoris: bimestri spatio post ruptum umbilicum prudenti cura evasit integre sanata. Creditur *Celebris* hic *Vir* intra duplicaturam peritonei illam secretionem lactis vicariam factam fuisse. Similia mala deprehenduntur in inquinibus, natibus, regione renum, vesicae urinariae, in abdomine, brachiis &c.

Praegressis in puerpera refrigerio incaute admissio, animi pathemate, erroribus in diæta &c. incipit frigus, vel horror irregularis, aut totum concutiens corpus, nausea, aliquando vomitus, lingua saepe impura, sitis, dejectio animi, et debilitas aut torpor artuum, tandem tumor formari incipit, quo comparente minuuntur symptomata pro tempore, iterum redeunt et quidem vehementius

mentius accedente simul dolore sensim aucto, gravitate in pelvi, debilitate in uno aut utroque femore absque tamen ulla inflammatione aut rubore, sed cum tumore, febre, pulsu tenso, urina initio spastica, tum turbida, alvo nulla, cute sicca, et dolore capitis. Tumor sæpius alterutrum pelvis latus raro utrumque occupat; si resolvi incipit ad artus inferiores descendit ordine superius a me descripto: Ast si detumescente femore nec sudor, nec urina, nec alvus copiosius prodierint, *metastasis* locum solummodo mutat alias partes occupatura; è quibus si non resorbeatur proserpit ad novas organismi partes, vel eodem ordine quo incepit, ac iisdem cum turbis iterum revertitur. Tumores hi vicarii aliquando pertinaces, et quo propiores capiti, thoraci, abdomini eo periculosiores. Abiunt aliquando in *Morbos nervosos chronicos*, *indurationes*, aut in *ulcera maligna*, *abscessus funestissimos*, *fistulas*, *gangrænam* et *Mortem*.

Qua-

gius *Chomel* in foemina primipara ita primis puerperii diebus intumuisse ventrem observavit ut aequaeurgeret ac ultimo graviditatis tempore. Rupto sponte umbillico exivit ingens copia liquidi seroso lactei sed pessimi odoris: bimestri spatio post ruptum umbilicum prudenti cura evasit integre sanata. Credidit *Celebris* hic *Vir* intra duplicaturam peritonei illam secretionem lactis vicariam factam fuisse. Similia mala deprehenduntur in inquinibus, natibus, regione renum, vesicae urinariae, in abdomine, brachiis &c.

Prægressis in puerpera refrigerio incaute admissis, animi pathemate, erroribus in diæta &c. incipit frigus, vel horror irregularis, aut totum concutiens corpus, nausea, aliquando vomitus, lingua sæpe impura, sitis, dejectio animi, et debilitas aut torpor artuum, tandem tumor formari incipit, quo comparante minuuntur symptomata pro tempore, iterum redeunt et quidem vehementius

mentius accedente simul dolore sensim aucto, gravitate in pelvi, debilitate in uno aut utroque femore absque tamen ulla inflammatione aut rubore, sed cum tumore, febre, pulsu tenso, urina initio spastica, tum turbida, alvo nulla, cute sicca, et dolore capitis. Tumor sæpius alterutrum pelvis latus raro utrumque occupat; si resolvi incipit ad artus inferiores descendit ordine superius a me descripto: Ast si detumescente femore nec sudor, nec urina, nec alvus copiosius prodierint, *metastasis* locum solummodo mutat alias partes occupatura; è quibus si non resorbeatur proserpit ad novas organismi partes, vel eodem ordine quo incepit, ac iisdem cum turbis iterum revertitur. Tumores hi vicarii aliquando pertinaces, et quo propiores capiti, thoraci, abdomini eo periculosiores. Abiunt aliquando in *Morbos nervosos chronicos*, *indurationes*, aut in *ulcera maligna*, *abscessus funestissimos*, *fistulas*, *gangrænam* et *Mortem*.

Qua-

Quales vero mutationes in his morbis nervosis occurrunt cultro anatomico difficile est demonstrare. Mala tamen inde exorta, specificum characterem opinione mea possident, quo ab aliis morbis hoc in casu distinguuntur, practicus Medicis valde proficuum; si nempe phenomena mali non sint tam gravia ut appropinquantem mortem annuntiant, aut irreparabilem mutationem systematis nervosi demonstrarent, tunc magna cum probabilitate expectare possumus morbum elapsis aliquot hebdomadis vel mensibus per se nullis adhibitis medicamentis, aequè ac omnes aliae secretiones vicariae puerperii sensim sensimque dissipari solent, cessaturum.

Sæpe iam primo altero aut tertio a partu die horrore aut rigore praegresso, cum abdomine molli, pulsu magno, celeri, aut contracto, cute sicca haud urente, urina et alvo normalibus, mammas collapsis, succedit subdelirium, vociferatio multa, imagines spectrorum in somno
ac

ac vigiliis obversantes animo, facilitas in motus animi violentos, oculi nunc torvi scintillantes, nunc rigidi, atque lingue insolita volubilitas; quandoque quasi ab ictu subito inflicto de dolore capitis conqueruntur miserae. His succedunt somnolentia profunda, stertor, risus Sardonicus, subsultus tendinum, convulsiones, *Apoplexiae sic dictae lacteae* signa indubitata. Sunt in quibus febre lactea ad finem vergente praeter subdelirium et falsorum imaginum menti observantium spectra praesertim palpebris oclusis, lochiis bene fluentibus, nihil peccet, ast accedentibus volubilitate linguae, detumescencia subita mammarum, ac febre cessante, phaenomena sic dictae *Maniae lacteae* in conspectum veniunt: quae ab initio difficile distinguuntur ab *Hysteria* quippe, omnes morositates et aversiones absurdae a quibus incipit, facile tribuuntur *Hysteriae* cui puerperae propter summam irritabilitatem ac sensilitatem obnoxiae esse solent.

Innu-

Innumera alia atque alia specialissima mala a vicaria secretione morbosa lactis provenientia enumerare velle, limites Dissertationis vetant. Quapropter quibus auxiliis *Metastasis lactea* futura averti et praesens debellari queat, demonstrare aggredior.

Præcipua itaque medentis, ac felicior certe cura, in avertenda a puerperis tam dira aegritudine consistet: atque sub ipsa jam graviditate, perque totum puerperii tempus haec continuetur oportet. Hinc in prudenti tum corporis, tum ipsius mentis regimine, in causarum hujus morbi superius enumeratarum aversione, in summa atmosphaerae puritate, in frigoris, caloris, recto moderamine, in promovendo blandissimis auxiliis, nec praecipitando exclusionis, tum ipsius foetus, tum secundinarum opere, atque secretionum imprimis lacteae, uterinae, et cutaneae ad naturae nutum directione potissimum curae prophylacticae versatur argumentum.

In

In praesentis vero morbi tractatione, sequentibus indicationibus satisfacere artifex conetur:

1mo Salus puerperae in minuenda aut tollenda dispositione morbosa ad tam copiosas, abnormes ac specificas secretiones organismi et revocanda ad mammam consueta, consistere videtur.

2do Prohibendum est, ne formatae jam metastases vicariae lactis cito aperiantur, quod experientia felix confirmare videtur. In ipso igitur morbi principio interest, mox primis horroribus ac rigori occurrere; quod tunc infusis theatis tepidiusculis, tum extremitatum frigentium fotu, praestare licebit. Quodsi vero causae praecesserint, evidenter irritantes; si plethorica et robusta sit puerpera, si mammae detumescerent, si pulsus pleni ac vibrantes extiterint, si annuus febrilium character inflammationibus faventem naturam monstraverit &c. tunc *venæsectio* instituenda ac si opus esset repetenda, ac methodus *antiphlogistica*.

gistica ordinanda, semper tamen cum certo ad puerperæ statum habito respectu: purgantia sint ex *Calomelane*, aut ex *eccoproticis*, ac in vasa lymphatica simul agentibus medicamentis; suctio frequens mammarum *syphonibus* seu vitris huic scopo destinatis, fœtus tepidus mammarum, vapores calidi genitalibus applicentur, diæta sit stricta, potus aquosi copiosi, cum succis pomi aurantii aut citri tepidi, aut si aegra omnino exoptaret etiam frigidi, hæc sunt remedia summè agentia, quæ Medicus in manibus habet. Si his accederent adhuc signa copiosos in diæta errores vel prægnationis sub tempore, vel in ipso puerperio prægressos demonstrantia, et dispositio individualis ac annua morbo inflammatorio non faueret, tunc omissis venæsectionibus alvum blande subducentia remedia et reliqua prius enarrata, auxilia adhibenda erunt. Si vero mox cum insigni eaque non modo apparente sed vera debilitate morbus sensiliorem præ cæteris, vel pathematibus

matibus animi deprimentibus vexatam aggrediatur mulierem; si pulsus exiles, et contracti, si lipothymiae frequentes, urinae crudae, aquosae, convulsiones ac spasmi copiose observentur, tunc certe venæsectiones nunquam, evacuantia vero non nisi in certioris complicationis gastricae casu indicata erunt. Quare in omnibus his casibus ratio febris, complicationis mali, constitutionis individualis, causarum praegressarum, ipsius puerperii, atque secretionis vicariae, nec non lochiorum habenda: denique alvus, urina, et perspiratio omnimodo ad motum naturae sollicitanda.

Quo ad *metastasin lacteam* efformatam haec *resolventibus* tentetur necesse est, maxima enim spes est futurae absorptionis; Viri in arte praestantissimi multa exempla resolutarum depositionum lactearum memoriae tradiderunt: Praecipue quum nihil e neglecta apertura admittimus. Si enim materia est corrupta tunc nulla spes erit absorptionis. A-
perta

perta tali *Metastasi*, locus ille *metastaseos* cessat amplius esse qua locus *vicariae secretionis lactis*, atque facillime illa *vicaria secretio morbosa lactis* ad alia organa nobiliora ruit, vel inceptam ibidem vicariam efficaciam summopere auget, variaque pessima mala progenerat. Quousque enim spes adhuc adest resolutionis, fomentationes ex *sale ammoniaco* cum *aceto* confectae, ac pro renata *resolventia* alia quoque cum *emollientibus*, cum *vino alcohole* diluto; *sale ammoniaco*, *sapone veneto*, et similia adplicentur, quoque *frictiones siccae* instituendae, si vero nec resolutio nec absorbtio perfici ulla arte poterit, natura eliget sibi optimam, certamque viam.

Dantur tamen casus licet rariores *fistularum lactearum* et *sinuositarum* a neglecta apertura provenientium; funestissimarum; hinc circumspectos ac maxime cautos esse oportet Medicos, ne vel properando vel cunctando noceant. Exigui vero tales tumores vicarii, diæta tenui,

nui, multo potu, promotâ transpiratione, ac urinae primo crassæ dein cum sedimento puriformi copioso proventu, profligantur. Cæterum, oriri a lacte suppresso morbos qui ad omnia consueta remedia rebelles, sola nova graviditate percurentur. Ita *Apoplexiam, paralisin brachii, linguae, hemiplegiam* multaque alia mala omnes artis conatus eluisse novæque tantum graviditati cecidisse. Ast non morbos solum lacteos, sed et aliunde ortos hoc modo sublatos legimus. *Glandulas colli induratas mercurialibus, cicuta* aliisque resolventibus incassum tentatis, medio graviditatis tempore, accedente, sponte disparuisse felici sequenti partu memoriae traditum est, quod est summa illa lege cui adstrictæ sunt *metastases*, quamque superius adduxi, clarissime explicari potest. Denique proprias experientias licet exiguas huc adducere placeat.

Historia Maniae a Metastasi lactea in primipara puerpera exorta, et a me feliciter tractatae brevibus adumbrata demonstrabit.

Nobilis foemina novemdecim annorum, a natura optime formata, fleici matrimonio ab anno juncta, morbis infantilibus superatis, optima semper fruebatur valetudine; tempore vero graviditatis solummodo de alvo obstructa, et gravitate corporis, atque aliquando turbato somno conquerebatur, quae incommoda *clysmate emolliente* injecto [aut *eccoprotico salino* assumpto facile dissipabantur, octavo mense mammae turgidae lac copiose fundere caeperunt ac in interrupte ad partum filioli usque gravem quidem, sed faustissime absolutum fundebant. Praesentibus attamen conatibus partus et hoc finito, refrigerio incaute, ac ira exardescens tertio die, praeter insomnia omnibus ex voto procedentibus, horrore

ma-

magno totum corpus duodecem per horas concutiente corripitur, succedit calor, concidunt mammae, lactis proventus exiguus, animi singularis inquietudo, irritabilitas, moestitia, insomnia continuant, deest appetitus, fluxu lochiorum perstante, accersitur chirurgus: Hic omnia mala puerperae ab insomniis unice deducens, *narcoticum* quod secum attulerat, ei sumendum praebet, aegra hoc assumpto nullo somno fruitur quem avidissime exoptat, de dolore capitis et sensu aurae alicujus per spinam dorsi ascendentis, caputque petentis conqueritur, alteram dosim opii praebet chirurgus, somnolentia aliqua accedit, sed vix clausis palpebris a spectris sibi obviantibus perterrita exclamat, iterumque cupidissima somni per duas dormit horas, expergefata dolorem gravativum capitis ac obnubilationem oculorum accusat, moxque inconcinna loquitur, in cachinnos risus, cantusque effrensus ruit, ac iterum quasi attonica jacet. Hac rerum facie terrefacti

parentes ac consanguinei, Medicos quos peritissimos esse arbitrantur advocant. Datis *purgantibus* medicamentis ac *clysmatibus* aliquot injectis sopiuntur aliquomodo ad tempus turbæ, sed penitus haud cessant. Continuatur medicamenta per aliquot dies malo inducias aliquas concedente, pulsus febrilis plenus ac durus tangitur, dolor capitis ac alia plenitudinis ad Encephalon signa urgent, garrulitas linguæ continuat. *Antiphlogistica methodus* commendatur, sed consanguinei *venesectionem* reiciunt, solis *purgantibus* ac *emeticis* permissis. Ab *emetico* porrecto bile ac pituita rejectis, longissimæ sunt induciæ morbi; ast iterum recrudescunt omnia. Reduces Medici me ad continuandam methodum medendi eandemque circumstantiis adaptandam omni consilio munitum mittunt, ac parentibus miseræ commendant. Decima morbi die ad aegram accedens, eandem quidem liberam a febre inveni, sed mentis alienatio furibunda erat, ac fere permanens cum arrogantia et audacia

dacia juncta, viribus corporis taurinis, dolor capitis ac sussurus aurium perstabat, oculi impatientes lucis, pupilla iam contracta iam dilatata oculis etiam luci obversis; lingua humida mucco albo tenaci oblecta, rubor genarum, sitis nunc magna sæpe nulla, respiratio haud impedita, mammae erant flaccidae, paucissimum lac continentes, nullus dolor pectoris ac abdominis, alvus *clystere* mota dura foetida, urina vini albi colorem referens, turbida, sedimentum paucum mucosum album deponens, lochiis tamen fluentibus; cutis sicca subflava, motus et jactatio corporis in lecto continua, praecipue capitis ad utramque partem volutio ac revolutio, cum peculiari et voluntaria musculorum faciei ac oris commotione; vociferabatur continuo ac inconcinnè loquebatur, sine ulla notitia aut attentione ad monitiones ab adstantibus ipsi factas; parentes quos prius summe amabat et venerabatur, æque ac consanguineos, nunc odio habebat ac abhorre-

bat, imo nonnunquam servas calumniis ac pugnis excipiebat; Se pro Regina, Imperatrice, *DEI* filia, ac ipso *DEO* declarabat, judicium erroneum ferebat, de futuris vaticinabatur. Ita per plures horas sub continua garrulitate ac volubilitate linguæ indefessa in furias agebatur, ac immani musculorum robore gaudens difficillime coercenda, ad præces solius mariti brevissimo quiescens tempore. Quibus omnibus salacitatis quoque accedebant symptomata, ac innumera alia insaniae signa sibi succedebant. Consanguinei ac mater *Trychoma* hic subesse arbitrabantur, et a multis retro diebus arte complicabantur capilli, ex vino cum *vinca per vinca* decocto, uti moris hic est conspergebantur, nullo tamen cum levamine aut pejoratione ab ægra iterum explicandi.

Consideratis causis praegressis superius expositis, ac eo quod aegra juvenis, succiplena, ac nullis morbis exhausta ubera materna passioni negaverit proprio

prio, turgidissima lacte ante partum et statim a partu, nunc vero fere vacua. Dein contraindicati *narcotici* ab imprudente Chirurgo porrecti infelices haustus, praecipue cum et primae viae sordibus in graviditate adhuc, ob vitam sedentariam ac lautam collectis, scaterent: Denique perpensis omnibus praesentibus signis: *Malum Maniam sic dictam lacteam cum gastrico apparatu, ac plethorico statu complicatam* adesse declaravi.

Licet vero *Prognosis* in universum *Maniae* maximis praematur difficultatibus, spem tamen salvationis non inanem ex recenti malo, corpore juvenili, robusto, antiphlogistica methodo aliquomodo proficua, denique ex absentia signorum inflammationem visceris alicujus probantium, me concepisse fateor.

Curam hujus mali, indicationibus ac regulis superius in *Dissertatione* exaratis innixus aggressus sum: eandemque circumstantiis individui, temporis puerperii, ac morbi accomodare studui. Quare metho-
dum

dum antiphlogisticam leviozem: 11^a morbi die arripui, ac in hac perseverans per sex dies multum quidem levaminis longioribus lucidis intervallis in conspectum venientibus miseræ attuli, quum vero dolor capitis, rabor genarum, ac pulsatio carotidum externarum haud minuerentur, salacitatis quoque, pulsus, ac virium ratio eadem persisteret, continuando in medicamentis alvum ducentibus die 16^a morbi, *hirudines N° XII* ad tempora et alas nasi applicari summa cum difficultate curavi, vix enim quinque viri robusti aegram retinere poterant. Sufficiente quantitate sanguinis extracta, dolor capitis, ac alia symptomata remisere, intervalla lucida longiora, pulsus idem alvus omni fere die ter aut quater scibalosa ac copiosa deposita, ventre tamen uti antea molli ac exiguo. Die 17^a m. quum nullum medicamentum summere voluisset, in jusculis ac potu *Tartari emetici grana duo* partitim soluta præbebantur, ac *pediluvia* bis de die ordinata, ad vesperras

ras eadem die bis vomuit pituitosa tenacia bile tincta, ac alvum semel deposuit duram.

Sequente die *purgans* ex Manna, sale Seignetti, cremore tartari, cum tartari emetici pauca quantitate porrexi, elapsis decem horis ter alvum deposuit, salacitas imminuebatur, menstrua comparuerunt pauca; *vapores tepidi* ad genitalia dein *fomentationes emollientes* adplicabantur nulla amplius menstrua fluunt, *clyisma solvens, digestiva* omni 4^a hora exhibentur, bis alvus succedit.—

Die 20^a m. Quum signa omnia plenitudinis sanguineæ adessent, robor quoque, pulsus idem. *Venesectio ad Unc: VIII* ex brachio instituitur, vespere *eadem dosis* sanguinis ex eadem detrahitur vena, pulsus minus fortes ac vibrantes, omnia pacatiora, alvus clystere mota.—

Die 21^a m. Nox quieta, salacitas fere evanuit, pulsus minus fortis ac plenus, eruptio ad cutem pustularum *Pemphigo*
simili-

similium, materiem quandam albam continentium. Longe quietior hodie est, parum loquitur et magis delectatur somno.— Ad sustentandam eruptionem *Diapnoicum lenissimum* summere jussi. *Die 22^a m.* Sat bene dormivit, pulsu tamen insurgente, iterum insanire cœpit; alvus nulla, pustulae *Pemphygo* similes exsiccantur. *Die* hac videns canalem intestinalem torpidum minusque irritabilem, medicamenta *drastica purgantia* cum Calomelane sat magna dosi praescripsi, ad excitandas magis has vias vasaque lymphatica, diæta semper stricta vegetabili magis continuata. Elapsis duodecim ab assumpto medicamine horis, alvus sexies foetida pultacea, bile tincta deposita fuit; pulsus aequalis plenus; vires sufficientes, lucida intervalla longiora, oculi minus vivaces ac splendentes; nullus capitis dolor. Cutis mollior humida; appetitus bonus, urina majori in quantitate sedimentum album copiosum deponens. *Die 23^a m.* Sine medicamento.

Die 24^a m. *Eccoproticum purgans fortius*

tius; elapsis novem horis alvum stercoraceam bruneam foetidissimam deposuit, reliqua eadem. Sex per dies omni tertia die alternatim *purgans drasticum* ex Resina Jalappae, Calomelane &c. vel *purgans Eccoproticum* porrigebam, subsequenter cum euphoria dejectionibus foetidis pultaceis ac pituitosis, intervallis lucidis longioribus, vires perstabant, pulsusque, noctes omnes erant tranquilliores.

Die 31^a m. Bene dormivit, hilarioris est mentis, pulsus plenus ac sat fortis; sine medicina, alvus clysmate mota. Subsequentibus sex diebus in eodem fere statu omnia; alvus sine *clysmate* aut *purgante* nulla, vires haud debilitatae; omni tertia die semel, *drasticum purgans* cum Calomelane, altera vice *Eccoproticum* propinabatur, eodem fere ac antea cum effectu. Insaniebat tamen, licet rarius.

Die 38^a m. De nausea vomituritione conqueritur, lingua adest spurca, cephalaea cum pulsu fortiori pleno sat frequenti,
alvus

alvus nulla, hinc *Eccoprocticum* cum *tartari emetici grano uno*; elapsis tribus horis vomebat ter copiosa, bis vero alvus movebatur: has post dejectiones quietior ac tranquilla non insaniebat, optime dormivit.

Die 39^a m. Sine medicamine alvus *clysmati* obediens. *Balneum tepidum* totius corporis exoptatum conceditur; primis momentis optime cedit, sed tardius rubor faciei cum carotidum pulsatione, exaltatur mens et confunditur, in iras rapitur, deponitur ad lectum, insanit, ast *clysmate* injecto cui tria grana *Tartari emetici* addebantur, bis alvo deposita noctem quiete transegit. Altera die nulla medicina; *clysmata* ut die hesternae injectum.

Die 41^a m. Iterum parumper aegra exaltatae est mentis. *Purgans drasticum* et *clysmata* hesternae. Sequente die iterum congestionis signa gravia ad Encephalon, fors effectus literarum quas parentibus scri-

scripsit. *Hirudines* N° XX *caudis resectis* ad tempora, alas nasi, et collum adplicantur, quibus succedunt *cucurbitulae* N^o X. Sanguinis magna copia hac arte extracta est. Aegra nullam debilitatem abinde accusat. Diebus quatuor sequentibus quum morbus in eodem statu continuaret parumper hirudinibus mitigatus, virtutes *Digitalis purpureae* experiri volui, eandemque alternim cum *purgante drastico* porrigebam, *clysmatibus* ad noctem haud neglectis. Enimvero pulsu duro, pleno, carotidum pulsatione ac congectione ad caput, iterum a duabus diebus sine cognita ulla causa perstantibus; *Venaesectionem ad Uncias VIII die 47 m.* ex pede instituere ac ad vespertas *similem quantitatem* ex brachio detrahere coactus fueram. Sudores accedebant totius corporis vaporosi, cum pulsu undoso, frequentiori, ac debiliori; deposita ad lectum aegra per aliquot horas, somno indulgens quievit. Sequenti die dum ambularet vertiginem levem ac palpitationem cordis

cordis experta, symptomata nimiae fors evacuationis sanguineae aut ab usu digitalis provenientia. Quare dietam aliquomodo magis nutrientem concessi, digitalem reieci, quietemque lecti commendavi. Nulla signa insaniae, die 49^a m. animo praesens, viribusque integra, iter curru trium milliarium ad Parentes invisendos instituit: hic per quatuor dies lautiore dieta utens, cum praesentia ac hilaritate animi dum commoraretur, ad vespertas tertiae diei insanire aliquomodo cepit: *Purgans drasticum ac clysmu* praebebantur: sex horis elapsis alvum stercoraceam foetidissimam minus bile tinctam cum summo levamine dejecit. Altera vero die *infusum Rhei cum sale Seignetti* sumpsit et alvum bis deposuit; nulla mentis exaltatio, nox quietissima.

Die 55^a m. Absque omni medicina; hilis ac animo praesens, appetitus viget, alvus bis mota sine clysmate minus tamen bile tincta. Quum tempestas faveret ad civitatem trium milliarium distantem
adve-

advenit. Strepitus, hominum multitudo, eandem inquietam reddebant, pulsus iterum frequens, plenus, et sat fortis, congestio humorum ad Encephalon. Alvus *clystere* movebatur; noctem tamen insomnem transegit. *Die 55^a m.* omnibus hesternis symptomatibus persistentibus medicamentum *purgans drasticum* ex Resina Jalappae Aloë lucida et Calomelane minori ut solebat in quantitate porrectum sumpsit; alvum sexies stercoraceam foetidam pituitosam cum levamine deposuit. Noctu bene dormivit.

Die 56^a et 57^a m. Omnia bene procedunt, præsens est animi, in horto publico deambulat, ad noctem *balneum* sumit ex aqua tepida; nox quieta; *Clyisma emolliens* datum. *Die 58^a m.* Licet optime dormivisset, inquieta, occupata, inconcinna aliqua loquitur. *Purgans consuetum* praebetur. Sequenti die bene valet, colloquitur cum amicis, atque deambulat. *Die 60^a morbi mane,* parumper mentis est alienatio, irascitur sine ulla ratio-

ratione. *Purgans drasticum levissimum* exhibetur, mox alvus deponitur quadries foetida, pultacea, pituitosa, ac bile sufficienter tincta. Diebus quatuor subsequenti- bus in civitate adhuc commoratur. Sine ulla medicina est, præsens animo, reliqua uti sani hominis conspiciuntur. Abscedenti injunctum erat, ut si quid mor- bosi rediret, ex *purgante drastico* parva in quantitate summeret, curaretque ut alvus aperta servaretur, secretionum ac excre- tionum rationem summam haberet, ani- mi pathemata vitaret. Ab hoc tempore elapso iam anno vivit in sinu familiae, mentis corporisque sanitate illæsa felicis- sima.

E p i c r i s i s

En *maniam sic dictam lacteam* morbum gravissimum, ab animi pathemate, refri- gerio, ac imprudentissimo usu *narcotici* tertia a puerperio die exortam. Si enim nulla saburrarum ac plethorae indicia adfuissent, *Opium* propinatum pericula nulla

nulla produxisset; imo exempla plura ab usu opii sat largo, maniacos sanitati restitutos fuisse adnotata legimus. Casus fortuitus in virgine ab animi pathemate maniaca facta id quoque probare videtur: haec unguentum continens *scrupulum Opii* in aceto soluti, quod temporibus inungendis destinatum fuerat, dum devoraverat, subito convaluit; Similia haud pauca exempla apud *Joh. Jac. Wepferum* et in *Act. Erud. Anni 1761.* atque apud plures antiquos, ac recentiores videre licet.

Sub statu vero in quo aegra versabatur dum accersitus fueram, fors venae-sectiones copiosissimae et ad lypothimias usque institutæ, quas similibus in circumstantiis medici *Galli* et *Angli* suadent, citius morbum solvissent; ast non oblitus praeceptorum a summis practicis traditorum cavebam, ne subitis ac validis evacuationibus omnes prosternerentur vires, malumque haud curatu possibile inde reddatur, quales casus sæpius
in

in Nosodochiis occurrunt. Tunc enim sævus ille furor tollitur quidem, sed succedit maniae impotentia quasi sensorii communis, et tota vita manet immedicabilis *stultitia*; sicque *hebetes* omnium rerum immemores, *innocuorum infantum* instar nugantur perpetuo, et in misero hoc statu quandoque senescunt.

Cura hujus Morbi facile haud fuit negotium, si Encephali vicarie affecti, complicationis ac intensitatis mali, nec non perversae methodi medendi ab imprudente chirurgo inceptae, atque circumstantiarum gravissimarum rationem spectemus. Quanta vero venæsectionis sæpius repetitæ, hirudinumque in frangendo impetu morbi fuerit virtus, facile videre est. Quid quid autem morbi post sanguinis depletiones supererat, purgantia totum per decursum morbi larga manu exhibita penitus abstulere. Quae omnia *Diagnosin* a me institutam confirmare videntur. Jam autem si ingentem quantitatem excrementorum foetidissimorum duran-

durante morbo eliminatorum considerem, simulque exiguum ac facile tractabile me semper tetigisse abdomen aegrae perpendam; concipere satis haud possum, quomodo nam ingens haec sordium copia in tam exiguo abdomine latere potuerit. Gravissimum autem excrementorum foetorem potius a Calomelani peculiari cum sordibus intestinalibus chemico connubio, quam a corruptione ac putredine provenire arbitror. Dignissimum quoque attentione phaenomenon toto in decursu morbi in conspectum veniens est, torpor nempe canalii intestinalis ac minima irritabilitas ejusdem: medicamenta quippe *drastica triplo majori dosi* quam praescribi solent exhibita, primo 14 ab assumpto pharmaco elapsis horis, vix aliquot sedes alvinas provocare potuerant; morbo vero decrescente irritabilitas intestinorum et virtus medicamenti in ratione eadem crescebat. An imponderabilium inaequalis per organismum distributio et in Encephalo accumulatio? ut

aliqui volunt, cui tamen effectus balneorum adhibitorum contrariari videtur. An vero a vicaria lactis secretionē ad cerebrum facta, ejusdem visceris nobilissimi praessio, aut mutatio quaedam subsequuta sensuum internorum exaltatione, ac immani corporis robore provocatis, viscerum abdominalium minimae ac fere deletae irritabilitatis sint causa? cujus tamen phaenomeni in omni fere speciei *maniae* frequentissima exempla ab experientia comprobari videntur, quum *quadrupla quantitas Tartari emetici* exhibita vix unius dosi edat virtutem. An denique post unius anni a morbo devicto effluxum licet regularibus catameniis, ac aliis sani hominis functionibus praedita sit, torpor uteri et inefficacia, exaltationis ejusdem visceris morbi sub decursu observatae, nullius hucusque novae graviditatis subsequatae sit effectus, nec ne? discernere non audeo.—

Auctores præcipui huc spectantes sunt:

Autenrieth Versuche, für die practische Heilkunde I. B. 1807. *Berendt*. Nth. Diss. de depos. lact. Lps. 1780. *Böer* abhandl. Vienn. 1791—1806.—*Bichat* Physiolog. *Brandis* Jo. Dt. de Metast. Dissert. 1798. Hannov. *Burserius*. Jo. bap. de f. puerp. et lact. 1787. *Chiaruggi*. Diss. de Mania. Lps. 1795. *Clarke* J. 1792. *Consruch*. de febr. lactea 1800. *Curtius* Reg. Polon: arch. V. VIII. degli Avvisi sopra la Salute umana. *Le Cat*. L'art des accouch. *Chomet* Acad. des science l'an 1746. *Comm. Lipsiens*. Vol. XXII. *Darwin*. Zoonom. 1798. *Doloeus* Oper. et Epist. *Eph. n. cur.* DI. *Duncan* Philos. trans. Vol. II. *David*. obs. puerp. *Cullenius* de feb. lact. *Fourcroy*. Med. éclairée T. II. *Deleurie* Obs. med. *Forfis* Jo. Ray. de morb. mulier. *Favv. arcq.* *Gerch*. Diss. de Metast. *Fontana*. de Act, ven. 1781. *Gazette salulaire* 1780. *Fischer*. chr. Ern. Diss de Supp. 1793. *Gastellier* Paris 1778. *Grant* de morb. chron. *Geoffroius* Op. Reg. Soc. med. Paris Vol. II. *Hofmannus* Frid. de f. lac. et puerp. *Hunterus*. Jo. Diss. for the approvein. etc, Lond. 1793. *Huffeland*. med. prac. u Pathogen. *Heister* Wahrnehm. B. L. *Haller*. alb. Anim. pract. van der *Harr*. Jac. Obs. prac. de *Haën*. Rat. med. Horn. E. archiv. 1807.—1809.

von Hoven. de med. pract. 1805.—1810. *Hulm.*
nth. Diss. de febr. puerp.—*Hippocrates.* Lib. I. et
 III. epid. Octo. aegrar. *Jsaac Joseph.* Diss. de
 Metast. lact. *Kitz.* Carol. obs. med. Lond. 1795.
Lorry. de mut. morb. Par. 1764. *Lentin* Miscell.
 med. 789. *Metzler.* de accu. 1787. de la *Mettrie.*
 Oeuvres. *Lewret* op. med. *Leacke* J. obs. pract.
 puerp. 1772. de *Meza.* Theoph. comp. de febr.
 Cap. XXIV. *Meckelius* in nov. exper. et Obs.
 Berl. 1772. *Kirkland* Th. de febr. puerper.
Michiælis de febr. puerp. 1804. de la *Motte.* l'art.
 des accouch. *Neureuter* Diss. de Metast. *Osiander.*
 Denkwürdigkeiten I. B. *Percival.* act. med. Lond.
 1789. *Philosoph.* trans. soc. Reg. Lond. 1796.
Pabst. Jd. feb. puerp. 1801. *Peu* pratique des
 accouch. *Puzos* mem. sur les Depots laitieux.
Raulinius Traite de morb. foem. *Le Roi* febr.
 lact. malig. *Riverius* Prax. med. *Richa* Const.
 puerp. Taur. de la *Roche* de morb. puerp. 1785-
Pechlinius Obs. Lib. I *Plouquet.* T. V. *Richter.*
 misc. med. chir. 1793. *Reit* Halae 1794. van
Siwieten in *Bôerh.* § 1329. *Selle* Med. Clin. 1786.
Stoll Rat. med. II. *Strotherius* de feb. puerp.
 Lond. 1718. *Schmidtmüller.* in *Horns* Archiv. VIII.
 B. *Sachtieben.* kritik. 1793. *Sprengel* Curt. Phisiol:
Frank. Jo. P. Epitom. *Sauvage* Nosol. meth.
 — *Soemmering* de Morb. vas. absorb. 1795. *Ausepyles.*
Abh. f. pract. Aerzte. Vol. I. *Vogel* med. pract.
 T. III. *Winiker* de febr. lact. et puerp. 1801.
Walsh Obs. pract. 1787. *White* k. de tumor.
 puerp. 1802. *Willis* de febr. Cap. XVI.

Theses oppugnandæ

I.

* *Telæ cellularis plurimas proprietates noscere, multum interest. —*

II.

* *Congestio activa cum et sine inflammatione datur, inflammatio nunquam sine congestione.*

III.

* *Puerperæ quæ ultimo graviditatis mensæ plerumque magnam copiam foecum colligunt, mature sale medio vel quocunque mihi eccoprotico evacuantur sunt. —*

IV.

* *Homo neonatus instinctu inspirat.*

V.

* *Medicus unicum suæ artis objectum præ cæteris. excolens, societati humanæ utilior. —*

VI.

* *Optimum ac tutissimum remedium in oculo vel aperto cancro extirpatio est.*

---

* ab Inclita Facultate auctori propositæ.

VII.

Aquas Medicas per artem imitari, Chemia docet.—

VIII.

Pharmaca nonnulla immutata in secundas vias treseunt, succisque inquilinis immiscetur.—

IX.

Asphyxia ex gaze acido carbonico, non a sola respirationis interceptione.—

X.

Nullum datur remedium magis universale quam sal medius, licet æque frigido hydropico, quam inflammato pleuritico convenit.—

XI.

Unguenti mercurialis præparatio certa quantitatis oxidi hydrargyri rubri additione, illaesa unguenti natura promptissime perficitur.—

XII.

Methodus liquorem Mindereri conficiendi.

ciendi in Dispensatoriis celebrata, non eandem semper virtutem medicam iisdem sub circumstantiis preparato tribuens; sale Misdere i sicco melius ac firmitus substitui potest.—

XIII.

Qui salem Absinthii medium, arcanum duplicatum, tartarum vitriolatum, salem polychrestum, salem de duobus, salem Glaseri, simul prescribunt, non solum entia multiplicant sine necessitate, sed etiam si diversa se prescribere existinant, chemicorum principiorum produnt ignorantiam.—

XIV.

Non datur medicamentum in sensu stricto, quod vires vitæ per vigiliis aut labores deperditas restauret, tumores resolvat, vulnus consolidet, pus generet, cicatricem, callum fabricet, menses, lochia provocet, partum promoveat, dolores partus excitet, lac ad mammas alliciat, aut ab iis repellat etc. Opera hæc naturæ sunt, nec arte plus unquam proficitur, quam ut posita naturæ impedimenta e medio tollantur.—

Errata Typa

Pag. 15.	ver. 12.	ae	lege ac
— 19.	—	10. peurperis	— puerperis
— 20.	—	8. Mammæ.	— mammarum.
— 20.	—	21. percipiunt	— percipiuntur
— 21.	—	16. solent	— solent.
— 31.	—	7. Ita apoplex:	— Ita post Apoplexiam ;
— 31.	—	18. adstrictæ	— adstrictæ
— 32.	—	6. Fleici	— felici.

BIBLIOTEKA
AKADEMII MEDYCZNEJ
W LUBLINIE

05341

